

ЗАКЉУЧАК

О НАДЛЕЖНОСТИ ВАНПАРНИЧНОГ СУДА У ПОСТУПКУ УПИСА У МАТИЧНУ КЊИГУ РОЂЕНИХ

1. Ванпарнични суд је надлежан да одлучује по предлогу за утврђивање времена и места рођења неког лица тек по правноснажном окончању управног поступка у коме је захтев истог лица за упис у матичне књиге рођених надлежних органа Републике Србије одбијен због тога што у том поступку није доказано време и место рођења истог лица.

2. Лице које је било уписано у матичну књигу рођених Републике Србије али су те књиге уништене, не може тражити од ванпарничног суда да утврђује чињеницу његовог времена и места рођења.

3. Лица која су уписана у матичне књиге рођених тзв. Р. Косово не могу тражити од ванпарничног суда да утврђује чињеницу његовог времена и места рођења.

Образложење

I

Основни судови у Србији су поступали по захтевима лица која су рођена на територији АП Косово и Метохија за утврђивање времена и места рођења, а ради уписа у матичну књигу рођених. Због различите праксе тих судова и немогућности да се пракса другачије усагласи, Грађанско одељење Врховног касационог суда је одлучило да користећи овлашћење из члана 31. Закона о уређењу судова о овом питању заузме став.

II

Питање уписа у матичну књигу рођених и надлежност суда у том поступку регулисано је следећим прописима:

Закон о матичним књигама ("Службени гласник РС" бр. 20/2009... 47/2018) у члану 6. став 3. прописује да послови вођења матичних књига и решавања у првостепеном управном поступку у области матичних књига за подручје Аутономне покрајине Косова и Метохије поверавају се градовима Нишу, Крагујевцу, Краљеву, Крушевцу, Јагодини, Врању, Лесковцу и то за поједине општине са подручја АП Косово и Метохија.

У чл. 43. и 44. закон уређује поступак обнављања матичних књига ако су уништене или нестале, при чему је установљена обавеза грађана да у циљу обнављања матичних књига дају податке који су им познати. Министар решењем одређује обнављање уништених или несталих матичних књига, као и поступак и рок у коме ће бити обновљене. У одредбама чл. 45. до 54. уређују се матичне књиге рођених међу којим одредбама треба издвојити да се у матичну књигу рођених уписују подаци о рођењу, националној припадности, да се рођење детета пријављује надлежном

матичару ради уписа у матичну књигу рођених, да је рођење детета у здравственој установи дужна да пријави та установа без одлагања, а рођење детета ван здравствене установе дужан је да пријави отац детета, члан домаћинства или нека друга законом одређена особа у року од 15 дана од дана рођења. Треба још додати и да из чл. 6. и 7. закона произлази да матичар, односно други орган у поступку вођења матичних књига поступа по правилима управног поступка.

Закон о ванпарничном поступку ("Службени гласник СРС" бр. 25/82... "Службени гласник РС" број 106/2015) у одредбама чл. 71а до 71љ је прописао да лице које није уписано у матичну књигу рођених, а време и место свог рођења не може да докаже на начин предвиђен прописима којима се уређује вођење матичних књига, може суду поднети предлог за утврђивање времена и места рођења (доказивање рођења). Поред лица чије се рођење доказује поступак за утврђивање времена и места рођења може поднети свако лице које за то има непосредни правни интерес као и орган старатељства. За утврђивање времена и места рођења месно је надлежан сваки стварно надлежан суд. Законом је прописана садржина предлога за утврђивање времена и места рођења, затим поступак који се пред судом води, а који се окончава решењем о утврђивању времена и места рођења које се потом доставља надлежном матичару.

С обзиром да се ради о захтевима лица која су рођена на подручју Аутономне покрајине Косова и Метохије потребно је подсетити се и да Устав Републике Србије у преамбули садржи одредбу по којој "Полазећи од тога да је покрајина Косово и Метохија саставни део територије Србије, да има положај суштинске аутономије у оквиру суверене државе Србије и да из таквог положаја покрајине Косова и Метохије следе уставне обавезе свих државних органа да заступају и штите државни интерес Србије на Косову и Метохији у свим унутрашњим и спољно-политичким односима. Поред тога, члан 82. став 2. Устава прописује да суштинска аутономија покрајине Косова и Метохије уредиће се посебним законом који се доноси по поступку предвиђеним за промену Устава". Такав закон није донет.

Од међународних докумената који се односе на подручје Аутономне покрајине Косова и Метохије издваја се Резолуција Савета безбедности Уједињених нација 1244 из 1999. године, али њене одредбе се не односе на питање које је предмет овог рада¹.

III

Ценећи наведене прописе који уређују спорно питање може да се најпре констатује да важећи Закон о матичним књигама познаје надлежност органа Републике Србије у вођењу матичних књига и решавања у управном поступку из те области за подручје Аутономне покрајине Косова и Метохије (члан 6). Други закључак је да постоји надлежност управних органа у вођењу матичних књига, а да је надлежност

---

¹ Тзв. Бриселски споразум, који нема карактер општег акта (Уставни суд) нити је ратификован од стране Скупштине Републике Србије, односи се на питање полиције и судску власт, а не односи се на оно што је предмет овог рада. Иако овај споразум није ратификован он је, у одређеном периоду до одлуке Уставног суда којим је утврђена неуставност уредбе производио дејство и то управо доношењем Уредбе Владе Републике Србије о посебном начин обраде података садржаних у матичним књигама за АП Косово и Метохију од 18.11.2011. године. Питањем доступности регистрације грађана АП Косова и Метохије (Косово) бавила се организација за европску безбедност и сарадњу преко своје мисије на Косову и о утврђеном стању је објавила обиман извештај у јулу 2012. године. Суштина тог извештаја је да је евиденција грађана Косова углавном свеобухватна, валидна, да је она у надлежности тзв. МУП-а Косово итд.

суда утврђена само у случају када неко лице није уписано у матичну књигу рођених, а да би било уписано не може да докаже време и место свог рођења на начин прописан Законом о матичним књигама (извештајем здравствене установе, пријавом родбине). Тек тада се то лице може обратити ванпарничном суду ради утврђења чињенице рођења. Дакле поступак се увек мора покренути пред надлежним органом управе ради уписа у матичну књигу рођених, па тек ако тај орган не може да изврши упис зато што не може да утврди чињеницу рођења стичу се услови за поступак пред ванпрничним судом. Лица која су уписана у матичне књиге, без обзира да ли су оне у међувремену уништене или нестале, не могу поново да траже од суда да се у судском поступку утврђује чињеница њиховог рођења, већ се то питање решава кроз обнављање матичних књига. Свакако национална припадност учесника поступка не сме да буде сметња за поступање надлежних органа Републике Србије.

Посебно је спорно питање какав је значај чињенице да је неко лице уписано у матичне књиге рођених тзв. Републике Косово односно да ли и то лице има исти статус као и лице које није уписано у матичне књиге рођених Републике Србије имајући у виду однос органа Републике Србије према актима тзв. Републике Косово (непризнавање). Ако се потпуно занемари Извештај ОЕБС-а који је поменут (који је објављен и доступан) о валидности уписа и ако се задржимо на улози суда у овом поступку следи закључак да се ни таква лица не могу обраћати ванпарничном суду за утврђење чињенице рођења. Друго је питање, о коме се Грађанско одељење ВКС не може изјашњавати, да ли таква лица уопште треба да буду уписана у матичну књигу рођених код органа управе. Суд утврђује чињеницу рођења, за лица која су уписана у матичну књигу тзв. Р. Косово та чињеница није спорна, па се она као таква не може јавити ни у поступку уписа у матичне књиге РС. Суд не може да утврђује чињеницу која је позната а на шта би се у суштини свео ванпарнични судски поступак у овом случају. Орган управе питање уписа мора да реши у оквиру своје надлежности, а не на темељу одлуке ванпарничног суда.

(Закључак утврђен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 3.7.2020. године)